

Vådområdeindsatsen

Fra kvælstofprojekt til fuglerig natur

Dansk Ornitologisk Forening, lokalafdelingen for Fyn

Vådområdeindsatsen

Inspirationskatalog fra DOF-Fyn til kommunerne

Indledning	side 3
Hvordan udformes det fuglerige kvælstofprojekt	side 4
3 gode fynske eksempler på genskabte vådområder	side 6
Hvilke fugle vil nyde godt af vådområdeindsatsen, 4 fokusarter	side 9
Ærø kommune:	
Katalog over kvælstofprojekter, der kan blive fuglerig natur	side 14

DOF-Fyn 2017

Indledning.

Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdeling på Fyn mener:

På baggrund af samarbejdsaftalen mellem staten og kommunerne er der sat gang i den største indsats for vådområder nogensinde. I alt skal fjernes 1.200 tons kvælstof og 4 tons fosfor.

Med statens afsættelse af 1,6 mia. kr. de næste fem år skal der genskabes 13.000 ha vådområder og det vil dermed være muligt at skabe ny natur til glæde for dyre- og plantelivet.

Udover indsatsen med genskabelse af våde områder med henblik på at nedbringe af tilførslen af kvælstof til kystvandene, fremfører miljø- og fødevareminister Esben Lunde Larsen i en pressemeddelelse fra 6. februar 2017, at områderne skal give bedre forhold for fugle og fisk. Heri hedder det udtrykkeligt, at *der alle steder vil blive genskabt gunstige forhold til naturen*, det hedder endvidere, at de nye naturtyper, der bliver resultatet *især er gunstigt for vand- og engfugle som gæs og ænder*.

Etableringen af vådområder skal altså også tjene andre formål end blot at nedbringe kvælstofudledningen. Det er her DOF-Fyn kommer ind med anvisninger på, hvordan de nyetablerede vådområder desuden kan give det ønskede løft til naturen og fuglelivet i gennemtænkte helhedsløsninger, som samtidigt også kan give tiltrængte forbedringer på det rekreative område for befolkningen ude i landbrugslandet. Vi håber, at *Vådområdeindsatsen følges op af udviklingen af nye løsninger, som kan gøre det nemmere og mere attraktivt for landmændene at lægge areal til indsatsen*. Alt for ofte har vi været vidner til at spændende initiativer er strandet på baggrund af blot en enkelt landmands modvilje.

Vi mener også, at der bør speedes op på processen, da der oftest går 5 år, førend et område kan sættes under vand og begynde kvælstofnedbrydningen, og som sidegevinst give forbedrede forhold for fugle, natur og tjene rekreative interesser. Det ligger dermed langt ude i fremtiden, før de tilsigtede mål om fjernelse af 1.200 tons kvælstof ser ud til at få den tilsigtede effekt. Flere af de fuglearter, der formodes at få gavn af vådområdeindsatsen har dårligt tid til at vente, da de allerede i dag er trængt i bund bestandsmæssigt. Det gælder især for næsten alle vore ynglende vadefuglearter.

Det viser sig imidlertid, at på de steder, hvor der udføres en målrettet og helhjertet indsats for at gavne vadefuglearter som fx Rødben og Vibe, kvitterer disse straks ved at flytte ind eller styrke udbredelsen med højere og mere robuste bestandstal.

Så indsatsen nytter!

Det er kun med uvæsentlige ekstraomkostninger, at man i planlægningen af kvælstofprojekterne oveni købet kan få den yderligere gevinst at være med til at styrke fuglelivet og anden biodiversitet.

Hvordan udformes det fuglerige kvælstofprojekt?

Ved etablering af kvælstofprojekter i form af naturgenopretning, hvor områder sættes under vand, er det vigtigt, at udformningen udføres målrettet til også at tilgodese skabelsen af god og fuglerig natur. Så opnår man udover kvælstofnedbrydning også naturgevinster, der kommer flest fugle til gode, det være sig for både ynglefugle og for rastende fugle udenfor yngletiden. Det har vist sig, at hverken størrelse, alder eller omkostningsniveau behøver at være afgørende for naturgevinsterne, men derimod, at udformningen, som målbevidst går efter at skabe de bedste forhold for fuglelivet også vil tiltrække det mangfoldige fugleliv. Der er især 5-6 forhold, der må tilgodeses, hvis man vil have fuld valuta for pengene, så vådområdeprojekter bliver vellykkede også fuglemæssigt og ikke kun i forhold til at omsætte kvælstof.

1) Varierende vanddybder

For det første er det vigtigt at skabe varierede dybdeforhold under vandfladen. Det duer ikke bare at skabe et tilfældigt vandområde og håbe, at så går resten af sig selv, der må i selve planlægningen arbejdes bevidst henimod et kvalitetspræget design. Med forskellige dybder skabes muligheder for, at flere forskellige fuglegrupper kan flytte ind. Fladvand er vigtigt for at tilgodese vadefugle og svømmeænder. Det er den gradvise overgang fra land til vand, der giver de mange muligheder i modsætning til "badekarrets" stejle bredder. Bredzonerne med fladvand giver gode betingelser for at vadefuglene kan fouragere og føre deres unger gradvist ud til det biologisk vigtige spisekammer i og under det flade vand, ligesom ænderne med deres ællinger er afhængige af, at vanddybden er så beskeden, at de kan nå bunden. Fladvandet er vigtigt, fordi det giver gode muligheder for at søge føde, og samtidig skal det også være nemt at komme i land ved at bredderne afgræsses. Omvendt kan dykænder, svaner og lappedykkere have glæde af, at der også findes lidt dybere vand.

2) Anlæg en lang kystlinje

Det er vigtigt, at kystlinjen anlægges så lang som muligt, på den måde kan der opstå langt bedre effekt. Kort sagt, jo længere en kystlinje, jo bedre. Lav kysten så fliget som muligt, lad den bugte sig ud og ind, så der dannes lune vige og små beskyttede bugter. Hvis man bruger antallet af fuglearter som målestok, vil den veltilrettelagte sø score tre gange så mange fuglearter, som den mindre gode.

Eksempel på det gennemtænkte design med lang kystlinje og anlæggelse af fugleøer i Sneum Digesø syd for Esbjerg, den absolutte topscorer hvad angår antal fuglearter siden genopretningen i 1995, nemlig 264.

3) Opbyg øer i vandfladen

En af måderne til at skabe en længere kystlinje er ved at anlægge småøer ude på vandfladen. Disse kunstige fugleholme er helt afgørende for at tiltrække en lang række ynglefugle, der kræver beskyttelse mod

forstyrrelser og rovdyr. Man får fx næppe Hættemåger til at yngle i en sø, med mindre der anlægges nogle øer til dem, og mågernes beskyttende "vagtjeneste" tiltrækker en lang række specielle og krævende arter som Trolldand, Taffeland, Sorthalset Lappedykker og Splitterne. Øer er ofte helt afgørende og uundværlige, hvis man skal gøre sig håb om at tiltrække vadefugle som Klyde, Rødben, Præstekraver og Viber. Det er imidlertid ikke helt uden betydning, hvordan øerne udformes og hvilket materiale de opbygges af. Vil man sikre en løsning, der rækker ud over de første år, skal man helst anvende vasket grus, havsand eller uforurenede råjord fra undergrunden. Normalt vil landbrugsjord ikke være egnet, da et højt indhold af gødningsstoffer straks vil blive omsat til kraftig og uønsket plantevækst. Det betyder, at efter få år vil en sådan fugleø være fuldstændig tilvokset i høje urter, buske og anden opvækst, hvor kun store fugle som svaner, gæs og skarver kan mase sig ned i vegetationen. Og det er netop de åbne forhold, der er attraktive for de ønskede arter af vadefugle og terner. Er skaden sket, kan det blive nødvendigt konsekvent at pleje fugleholmene med en årlig rydning af vegetationen. I lidt større søer vil det være nødvendigt med en erosionssikring af øerne med en strand af rullesten.

4) Pleje af tilstødende enge fra dag ét

Naturpleje for at forhindre høj, tæt og uønsket plantevækst er vigtig i planlægningen af omgivende eller tilstødende engområder allerede fra første færd. Ellers gror det til som såkaldt slumnatur, hvilket jo egentlig er logisk nok, idet projektområdet netop er tænkt som opsamlingssted for næringsstoffer til senere omsætning. Der vil altså uden plejeforanstaltninger ske en voldsom vækst af robuste næringskrævende og hurtigtvoksende urter og buske samt tagrør og dunhammer. Netop i vådområder, er det påkrævet med lav og åben plantevækst af hensyn til de vadefugle, man gerne vil tiltrække, og som i dag er under hårdt pres af eutrofieringen og den øgede tilgroning af de naturlige levesteder.

Det er vigtigt med lodsejraftaler for at sætte ind allerede fra dag ét, hvis ikke tilgroningen skal tage overhånd og blive en uoverkommelig opgave. Det kan ske ved at tænke hegning og kreaturafgræsning ind helt fra projektstart. Der kan være steder, hvor man ønsker rørskov, men hvis man går efter enge, skal der for kreaturerne være mulighed for afgræsning helt ud til vandkanten, så der ikke opstår en uoverstigelig bræmme af opvækst, der hindrer vadefugleungernes direkte adgang til fladvandet. Højereliggende partier eller højjord indenfor projektområdet kan holdes nede med høslæt, men dette må ikke ske tidligere end 1. august af hensyn til yngel eller de fuglearter, der tiltrækkes af høj græsvækst som fx den sjældne Engsnarre.

5) Bekæmpelse af uønskede rovdyr

Har man blot engang set, hvor stor skade vildtlevende mink kan forårsage af ødelæggelse blandt (kolonirugende) ynglefugle, forstår man nødvendigheden af at indfange og aflive denne invasive art. Også ræve kan gøre stor skade blandt de jordrugende fugle, som netop tiltrækkes af vådområdeprojekterne og som kan bidrage til at styrke ellers aftagende bestande for sårbare arter. Derfor bør også ræven bekæmpes, hvis det er muligt. Etablering af fugleøer kan være den bedste måde at holde rævens skadevirkning i skak.

6) Publikums adgang skal reguleres

Selvom alle ovennævnte forhold er tilgodeset, hjælper det kun lidt, hvis ikke "benyttelsen" planlægges og reguleres. Det siger sig selv, at jagt, lystfiskeri og sejlads i større omfang vil modarbejde bestræbelserne på at skabe et rigt og uforstyrret fugleliv. Desuden må der også være visse restriktioner for den øvrige rekreative udnyttelse af området, så fuglene ikke skræmmes væk. Eventuelle stiforløb må anlægges med omtanke og på en sådan måde, at færdsel på adgangsvejene ikke volder forstyrrelse for fuglene. Lad derfor aldrig et stiforløb følge bredden, gå over enge eller langs hele området på tæt hold, men led stien væk fra de mest sårbare områder, så færdsel i behørig afstand ikke påvirker fuglenes tilstedeværelse. Giv så varieret en tilgang til området som muligt, og opfør gerne en observationsplatform/fugletårn, der kan være med til at regulere færdslen og give gode oversigtforhold, så publikum får en positiv oplevelse af hele området.

3 gode fynske eksempler på genskabte vådområder

Nedenfor gives 3 gode eksempler på forskellige og vellykkede fynske naturgenopretninger, som oprindeligt er udarbejdet som kvælstofprojekter.

Engene og søerne ved Nr. Broby

Beskrivelse

Odense Å-dalen ved Nr. Broby er blevet genoprettet ved at gensno Odense Å, som den så ud før afvandingsprojektet for 50-60 år siden. Desuden er vandløbsbunden blevet hævet. Det har betydet, at der er genopstået et større engområde, med både tørre og våde engpartier. Desuden er der opstået en del oversvømmelser, der især henligger som lavvandede søer vinter-forår, hvorefter de som regel tørrer ud i løbet af sommeren. Der er enkelte permanente søer.

Engarealerne plejes i vid udstrækning ved høslæt og afgræsning. Der er dog også arealer, der ikke plejes. Der er opstillet et fugletårn i området.

Engene ved Nr. Broby. Her er både kreaturafgræsning og høslæt en del af plejen, så de åbne forhold kan bevares.

Ynglefugle

I modsætning til mange andre genoprettede vådområder, er der rent faktisk indvandret en del vadefugle til området. Vadefugle er ellers truede og nogle arter kan efterhånden helt forsvinde fra det danske landskab pga. især opdyrkning, tilgroning og mange rovdyr. I området yngler nu Vibe, Rødben og visse år Lille Præstekrave. Desuden yngler Gråstrubet Lappedykker, Grågås, Gråand og Blishøne. På de store enge yngler Sanglærke, og som noget helt nyt yngler den relativt nyindvandrede Sydlig Blåhals i området.

Trækfugle

For at sige det ligeud, så er jagten helt styrende for hvilke fugle, der anvender området og hvornår. I jagttiden er området stort set tomt for rastende gæs og ænder, som først vender tilbage, når området er jagtfrit efter 1.2. I forårsperioden ses pæne flokke af svømmeænderne Pibeand, Krikand og Gråand, og Atlingand og Spidsand ses fåtalligt. I forårs- og sensommerperioden ses store flokke af Grågæs i området, især hvis der samtidig er vand på engene. Der ses regelmæssigt flokke af rastende Sangsvaner i området. De lavvandede søer og våde enge tiltrækker pæne flokke af Vibe, Hjejle, Tinksmed, Hvidklire, Brushane og flere andre vadefuglearter. De mange fugle i træktiden tiltrækker også rovfugle, hvorunder Havørnen og den Røde Glente er de mest spektakulære. Derudover ses mere almindelige rovfugle som Blå Kærhøg, Rørhøg, Musvåge og Tårnfalk.

Særlige arter

Den i dag meget sjældne fugl Engsnarren, der i "gamle dage" var en karakterfugl for enge med høj vegetation, som først høstes sent, er for nylig hørt i området flere gange.

Konklusion – hvorfor så fuglerigt?

Engene ved Nr. Broby ligger i et område med meget få enge, hvorfor alene tilstedeværelsen af store, afgræssede enge virker som en magnet på trækfugle, der flyver hen over området. Af særlig betydning er det, at nogle af engene er fugtige, og at der på engene er lavvandede søer. Langt de fleste fugle ses i forårs- og sommer-perioden, da jagten som nævnt holder gæs og ænder væk i jagtsæsonen.

Søen ved Valdemarsslot

Det er ganske enkelt til at blive forpustet, når man gennemløber alle de observationer, der er inddateret i dofbasen siden genskabelsen af Søen ved Valdemarsslot. Ikke mindre end 59 fyldte sider. Ikke alene er der iagttaget rigtig mange fugle, men også mange sjældne, bl.a. 4 Havørne samtidig. Det gælder også Fiskeørnen, hvor der blev observeret 4 fugle samtidig i efteråret 2017. Desuden er der iagttaget mange fåtallige arter som Skestork, Rødhovedet And, Sortterne, Hvidvinget Terne, Isfugl (3 samtidig), Dværghmåge, samt sort sol med 2.000 overnattende Stære.

Beskrivelse

Den 20 hektar lavvandede "Søen ved Valdemarsslot" blev genskabt i 2005 efter at have henligget som dyrkede arealer eller brak i mange år. Søen er oprindeligt resultatet af en inddæmning af en del af Lunkebugten fra 1708. Der er anlagt en ø i den lavvandede sø. Søen er omgivet af skov og plænearealer. Der er vokset en mindre rørskov op på dele af bredderne. Alt tyder på, at søen er særdeles rig på undervandsvegetation, da der medio november rastede og fouragerede 1.500 Blishøns i den lille sø.

Ynglefugle

Usædvanligt rigt ynglefugleliv med bl.a. 4 arter af regelmæssigt ynglende danske lappedykkere, Knopsvane, Grågås, diverse svømmeænder samt Troidand og Taffeland. Desuden findes Svendborg Kommunes eneste Hættemågekoloni på øen, og her yngler endvidere den i Danmark meget sjældne Sorthovedet Måge.

Trækfugle

Antallet af trækfugle er usædvanligt højt for visse fuglearter. Det gælder fx Knarand, hvoraf der er iagttaget så mange som 268 fugle. Desuden ses tusindtallige flokke af Troidand, maksimum 3.100 fugle. Endvidere rastede der i efteråret 2017 1.500 Blishøns, et virkeligt stort antal i så lille en sø.

Søen ved Valdemarsslot. På billedet ses øen, der rummer Hættemågekolonien.

Konklusion – hvorfor så fuglerig?

En del af forklaringen på, at søen er så fuglerig er, at den er særdeles lavvandet med vanddybder på ca. ½ meter. Desuden er her meget undervandsvegetation, der er en fugleø, og der er rørskov. På positivsiden tæller også, at der ikke er færdsel på alle sider af søen.

Nørreballe Nor

Beskrivelse

Det 60 hektar store Nørreballe Nor blev inddæmmet i 1883 og genskabt som et lavvandet søområde i 2004. På vandfladen er der etableret flere kunstige øer. Søen er omgivet af smalle afgræssede arealer. Der er også mindre rørskovsarealer. Søen ejes af Fugleværnsfornden.

Ynglefugle

Nørreballe Nor huser rigtigt mange ynglefugle, bl.a. den sjældne Rørdrum, flere lappedykkerarter, Knopsvane og Grågås. På øerne yngler Klyde, Hættemåge og Fjordterne.

Trækfugle

Nørreballe Nor nyder godt af, at det ligger på en vigtig rute for trækfugle. Søen tiltrækker mange rovfugle i træktiden, bl.a. både Havørn og Fiskeørn. Desuden ses tusindtallige flokke af gæs og små dykænder, især Troidand og Bjergand. Søen, som nyder godt af det jagtfrie fuglereservat, tiltrækker hvert år de sjældne Sortterne og Dværghåge, ligesom den i Det Sydfynske Øhav fåtalligt ynglende Rovterne fisker hele foråret og sommeren i søen. På blæsende og regnfulde dage fouragerer tusindvis af svaler over søen.

Konklusion – hvorfor så fuglerig?

En af årsagerne til de mange fugle i området er dels en synergieffekt med den nærliggende Tryggelev Nor, dels kombinationen af afgræssede enge og lavvandet sø. Bredzonen er relativ lang, og de kunstigt anlagte øer tiltrækker både ynglende og rastende fugle. En væsentlig årsag til, at så mange fugle samles her, er, at der ikke drives jagt, hverken i Nørreballe Nor eller Tryggelev Nor.

Nørreballe Nor er et godt eksempel på, at det nytter med en helhjertet plejeindsats.

Hvilke fugle vil nyde godt af vådområdeindsatsen. 4 fokusarter

De valgte fokusarter er gode eksempler på fugle, som vil kunne udnytte de nye naturområder skabt i forbindelse med kvælstofprojekter. Øget forekomst af disse arter vil være et godt bevis på, at naturværdien i det reetablerede område er høj.

Det er dels trængte ynglefugle, som Vibe og Rødben, hvorom det gælder, at de har et behov for flere, nye, passende yngleområder for at modvirke tilbagegangen i ynglebestandene. Dels er det mere sjældne arter, som Sorthalset Lappedykker og Rørdrum, der begge er bemærkelsesværdige arter, som kan blive en del af et nyt naturområdes "highlights" blandt fuglene.

Mange andre fuglearter vil have gavn af de samme tiltag, der her bliver fremhævet for at have en positiv påvirkning af ynglebestandene af de valgte fokusarter. Samtidig vil mange trækfugle – overvintrende eller rastende undervejs på trækket – nyde godt af de tiltag, som retter sig mod de her nævnte fokusarter.

Vibe

Viben kendes og nydes, når den om foråret vender tilbage i landskabet og foretager sine fantastiske opvisninger under sangflugten over yngleområdet. Den er, om nogen, det åbne lands karakterfugl, eller måske snarere var.

Antallet af Viber i det danske landskab er styrtdykket. I dag er antallet af ynglepar kun 25% af bestanden i 1976 (DOF's punkttællinger) og formentlig under 5% af bestanden for hundrede år siden. Viben ses i Danmark i store flokke forår og efterår under trækket.

Viben foretrækker at yngle i fugtige områder med lav vegetation, hvor der vil være mest føde - i form af regnorme, insekter m.m. - til at sikre ungerne under opvæksten. Ungernes vækstrate er markant højere på sådanne områder i forhold til tørre, dyrkede marker. Ungeproduktionen pr. ynglepar er således også højere her end i markerne, blandt andet på grund af den kortere tid det tager, inden ungerne selv kan flyve bort fra området ved fare eller for at søge føde.

Antallet af Viber er styrtdykket. Viben yngler i agerlandet, men de tætteste og mest stabile bestande findes på fugtige enge. Foto: Steen Lauritsen.

Viben vil hurtigt indtage de nye naturområder, som opstår ved hensigtsmæssige, fugletilpassede kvælstofprojekter. Plejeforanstaltningerne, som foretages for at holde vegetationen lav, skal foretages med nødvendig hensyntagen til Vibernes rugetid, således at rederne ikke ødelægges. Udsætning af kvæg skal ske sent, og eventuel maskinel pleje må ikke finde sted før ungerne er store nok til selv at kunne forlade området.

Begrænsning af færdsel i området vil, specielt i rugetiden, være det optimale, bl.a. for ikke at skræmme de rugende fugle fra reden og derved lægge disse åbne for rovdyr.

Rødben

Også Rødben er en af Danmarks vadefuglearter, der er under pres. Udover at yngle spredt, ses den også under trækket forår og efterår. Antallet af ynglende Rødben er siden 1983 reduceret med over 50% (DOF's punkttællinger).

Rødben yngler i strandenge, ferske enge og moser, hvor reden anbringes i ly af en græstue. Kræver adgang til søer med lavvandede områder eller til kystområder, hvortil ungerne føres for at finde føde, efter at reden er blevet forladt.

Begrænsning af færdsel i området vil, specielt i rugetiden, være det optimale, bl.a. for ikke at skræmme de rugende fugle fra reden og derved lægge disse åbne for rovdyr.

Rødbenen er en smuk og meget synlig vadefugl. Her ses tydeligt, hvorfor fuglen hedder sådan. Foto: Kurt Due.

Rørdrum

Rørdrum er en sjælden ynglefugl i Danmark. Den kræver store rørskove, hvor den fører en skjult tilværelse og kun sjældent ses. Om foråret kan dens karakteristiske pauken høres over lange afstande, så det er let at konstatere tilstedeværelsen af Rørdrum i et område.

Antallet af ynglepar varierer fra år til år, afhængig af den foregående vinters strengthed, der kan reducere antallet af fugle væsentligt.

Da Rørdrummen kræver store rørskove for at yngle, vil det stille specielle krav til de plejeforanstaltninger, som anvendes i nye naturområder, for at tiltrække fuglen. Nogle områder langs søbredden må skærmes mod afgræsning, således at tagrørene kan udvikle en stor og tæt vegetation.

Kun ved arealmæssigt større projekter vil der være mulighed for at skabe potentielle levesteder for Rørdrum. Hvor muligheden forekommer, og Rørdrummen slår sig ned, vil det så til gengæld være et en stor berigelse af naturen på Fyn.

Rørdrummen er vanskelig at få at se, men dens pauken kan høres over store afstande. Den foretrækker rørskov. Foto: Jan Skriver.

Sorthalset Lappedykker

Sorthalset Lappedykker er den mest fåtallige af de fire regelmæssigt ynglende arter af lappedykkere i Danmark. Arten er meget mere krævende med hensyn til levestedet end de øvrige tre arter. Den yngler i kolonier i vegetationsrige søer med åbne, fladvandede områder, hvor den oftest er knyttet til kolonier af Hættemåger. Der er eksempler på, at arten er flyttet med Hættemågerne, når disse har flyttet kolonien til en ny sø.

Føden består af små insekter som ferskvandstanglopper, myggelarver, der dels fanges i overfladen og dels under dykning.

Optræder uregelmæssigt, kan yngle flere år i et område for derefter helt at forsvinde. Tilsvarende kan den pludselig invadere en ny sø i et større antal.

Kravene til Sorthalset Lappedykkers ynglesteder er vanskelige at definere præcist, men ofte synes netop nyanlagte søer med passende dybde og størrelse at virke tiltrækkende på arten. Tilknytningen til Hættemågernes kolonier betyder ligeledes, at øer i søen normalt vil være et krav.

Den Sorthalsede Lappedykker er næsten udelukkende tilknyttet kolonier af Hættemåge, hvor den nyder godt af Hættemågens beskyttende paraply. Foto: Gunnar Knudsen.

Katalog over kvælstofprojekter, der kan resultere i fuglerig natur

Ud fra miljøminister Esben Lunde Larsens ønske om, at der med kvælstofprojekterne *alle steder vil blive skabt gunstige forhold til naturen*, og hvor resultatet *især er gunstigt for vand- og engfugle*, håber vi med nedenstående liste, at der tidligt i planlægningen aktivt vil blive taget hånd om at indarbejde nogle af vores forslag, der kan gøre projekterne til fuglerig natur.

Liste over Kommunernes potentielle vådområder.

Assens Kommune

Vådområder i Assens Kommune:

Projekt	Projektstatus			
	Forundersøgelse	Lodsejerforhandlinger	Anlægsarbejde	Gennemført
Damrenden 23 ha, 8 lodsejere, 2,1 t	I gang			
Puge Mølle Å 61 ha, 11 lodsejere, 5,5 t	I gang			
Solevad 2 ha, 1 lodsejer, 0,2 t	I gang			
Stigmosen 24,8 ha, 4 lodsejere, 2 t	I gang			
Turup Møllebæk 75,5 ha, 39 lodsejere, 6,8 t	I gang			
Åsemosebækken 75 ha, 12 lodsejere, 6,8 t	I gang			
Aborg Minde 115 ha, 22 lodsejere, 12,7 t	Afsluttet	I gang		
Høsletbækken 32,8 ha, 6 lodsejere, 5,6 t	Afsluttet	Afsluttet	I gang	
Maebækken 16 ha, 10 lodsejere, 2,1 t	Afsluttet	I gang		
Verninge Mose 13,8 ha, 5 lodsejere, 0,8 t	Afsluttet	Afsluttet		
Haarby Å 32 ha, 16 lodsejere, 4 t	Afsluttet	Afsluttet	Afsluttet 2014	Ja
Borreby 15 ha, 4 lodsejere, 1,3 t	I gang			

Faaborg-Midtfyns Kommune

Vådområder i Faaborg Midtfyns Kommune:

Sømose nord for Gelskov. 25 ha 2 lodsejere.

Kildemose

Enge sydøst for Gislev

Sandholt

4,8 km af Odense Å i ådalen mellem Åbylund og Lyndelse By. Ca. 66 ha

Ved Pederstrup Bæk nord for Pederstrup og ca. 1,8 km sydøst for Årslev.

Kerteminde Kommune

Vådområder i Kerteminde Kommune:

3 områder ved Bregvær Bugt på hhv. 67 ha, 129 ha og 225 ha

Langelands Kommune

Vådområder i Langeland Kommune:

Bogø Nor

Klæsøvej

Kædeby Mose

Magleby Nor

Vejlen (2018)

Holmsmose ved Klavsebølle (2017)

Middelfart Kommune

Vådområder i Middelfart Kommune:

Aulby Møllemade. 150 ha, 60 lodsejere, forventet kvælstofomsætning pr år 13,9 t

Ålebækken ved Hjorte Nymark. 12 ha, 4 lodsejere

Brænde Å ved Bredningen, Sdr. Åby Vig. 53 ha, 25 lodsejere.

Kalvehaverenden ved Bredningen. 32 ha, 6 lodsejere

Enghave på Fønsskov. 43 ha, 1 lodsejer

Viby Å, nordvest for Ejby. 52 ha, 23 lodsejere

Pave Bæk ved Båring Vig. 25 ha, 60 lodsejere

Stor Å. 60 ha, 50 lodsejere

Blanke Tangmose. 30 ha, 19 lodsejere

Hønnerup, Hovgårdsvej 6

Nordfyns Kommune:

Vådområder på Nordfyn.

[Screeningsrapport - Bogense Vestre Enge — PDF, 0,43 MB](#)

[Screeningsrapport - Bryde Made — PDF, 0,43 MB](#)

[Screeningsrapport - Ellebækken — PDF, 0,44 MB](#)

[Screeningsrapport - Eskelund Mose — PDF, 0,43 MB](#)

[Screeningsrapport - Klinte Strand — PDF, 0,43 MB](#)

[Screeningsrapport - Krogsbølle — PDF, 0,43 MB](#)

[Screeningsrapport - Ore Strand — PDF, 0,43 MB](#)

[Screeningsrapport - Stensby — PDF, 0,42 MB](#)

[Screeningsrapport - Ulvemarksrenden — PDF, 0,42 MB](#)

[Screeningsrapport - Vester Egense Mark — PDF, 0,42 MB](#)

Østereng

Syltene

Nørreby Hals' Inddæmning

Syd for Bogense

Sydøst for Bogense

Ålebækken

Kile Mose

Stensby

Vigerslev

Vådområder ved Høvedskov

Sværup Mølleå

Tværskov Mølleå

Margårds Mølleå

Egebjerggårdinddæmningen

Skovmosen

Fjordmarken vest

Fjordmarken midt-nord

Fjordmarken midt-syd

Fjordmarken øst-nord

Skeby Strand

Firtalsstranden vest

Hofmannsgaves Knyle

Hofmannsgaves Fjordmark

Horsebækken

Gersø

Lumby Inddæmmede Strand

Nyborg Kommune:

Vådområder i Nyborg

Kauslunde Å/Lunde Å

Vindinge Ådal

Vindinge Ådal/Ørbæk Ådal

Noret ved Holckenhavn

Glorup Eng

Maemosen

Sømose

Sorte Å

Rygård Mose

Odense Kommune

Vådområder i Odense Kommune:

Arealer ved Brændekilde

Ryds Å

Løkkegravene

Broby Sø og arealer ved Kirkendrup Mose

Odense Å på begge sider af jernbanen

Småstenskrog

Kærby Fed

Geels Å

Ved Ræveskov

Odense Å fra Skt. Klemens til Borreby

Ved Fangel Torp

Kærby Mose

Svendborg Kommune

Vådområder i Svendborg Kommune:

Stokkebæk v. Gudme. 22 ha, 10 ejere

Stokkebækhus v. Storebælt. 10 ha, 2 ejere

Ollerup Egense v. Hvidkilde Sø, 22 ha. 10 ejere

Skovballe Søby Monnet. 92 ha, 18 ejere

Lave områder øst 3 ha og vest 2,5 ha for Nielstrupvej

Maden ved Skårupøre 6,5 ha

Ærø Kommune

Vådområder på Ærø

Kraghæs Ørbæk 11 ha, 10 ejere

Store Rise Mose. 39 ha, 15 ejere

Kattemose, opstrøms Stokkeby. 9 ha, 12 ejere

Rende ved Borgnæs. 5 ha, 6 ejere

Eng nedstrøms Stokkeby. 11 ha, 18 ejere

Tranderup. 4 ha, 4 ejere

Midtmarksrende. 16 ha, 4 ejere

Skovsø. 25 ha, 3 ejere